

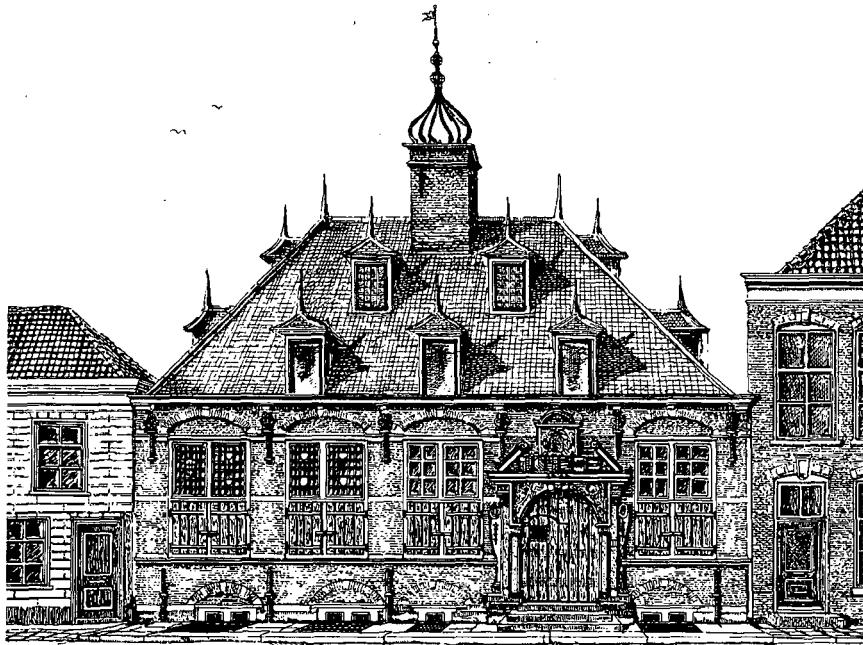
Het huis op de dijk, een sieraad voor Maassluis

'Slechts dat wat men gebruikt, bezit men.'

La Fontaine

135 Waterschappen behoren tot de oudste publiekrechtelijke instellingen in ons land. Geen wonder. We weten immers hoe belangrijk de waterbeheersing voor onze lage landen is. Met de strijd tegen een onberekenbare zee, tegen rivieren, die zwellen en omliggende gronden onder water zetten, is de bevolking, die zich in de vroegste tijden hier vestigde, altijd vertrouwd geweest en zo is het tot op de dag van heden.

In de bestrijding van de gevaren van het water hebben de waterschappen al in heel vroeg stadium van ons volksbestaan een belangrijke plaats ingenomen. In het westen des lands kan het Hoogheemraadschap van Delfland in elk geval terug zien op een geschiedenis van verscheidene eeuwen. Het is een boeiende geschiedenis, die er gemakkelijk toe zou kunnen leiden er hier wat dieper op in te gaan. We zullen dat echter niet doen, hoe aantrekkelijk ook. De bestuurlijke macht van de waterschappen is altijd groot geweest. De bestuurders met hun historische titels als dijkgraaf, hoogheemraden, hoofdgingelanden enz. zijn zich van die macht steeds bewust geweest. Ze kwam o.m. tot uitdrukking in de gebouwen van waaruit de waterschapsbestuurders hun functie uitoefenden en tot op de dag van heden nog uitoefenen.

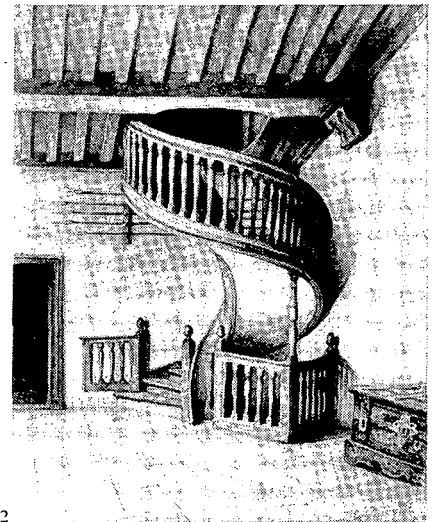
In verschillende steden kan men daarvan opvallende voorbeelden aantreffen. Zo in Delft, waar het Hoogheemraadschap van Delfland aan het Oude Delft in een kostelijk monument (1645) 'regeert' over een belangrijk deel van de waterhuishouding in Zuid-Holland. Intussen is het Gemeenlandshuis in Delft niet eens het oudste monument dat het Hoogheemraadschap van Delfland bezit. Het Gemeenlandshuis in Maassluis is ouder. Daarvan gaat de geschiedenis terug tot 3 januari 1626, toen hoogheemraden en hoofdgingelanden besloten tot 't maecken ende verniyewen van 't Gemeenlantshuys op Maessluys'.

In het register van beschermde monumenten wordt het als volgt omschreven: 'Rechthoekig bakstenen bouwwerk,

1626, gedekt door een hoog, dwars schilddak met dakspellen en bekronende schoorsteen met smeedijzeren bekroning. Vensters met natuurstenen kruiskozijnen, geblokte ontlastingsbogen met sluitstenen en luiken. In de voorgevel geprofileerde imposten tussen de vensters en een rijk gedetailleerd poortje met zijvoluten, engelenkopjes in de zwikken en gebroken fronton, waarin wapens. Jaartal in de kroonlijst van het poortje. In de voor- en achtergevels sierankers. Tegen het midden van de achtergevel een veelhoekige traptoren. Inwendig in de Hoogheemraadskamer een schouw uit de bouwtijd en gebeeldhouwde balkconsoles. Eiken spiltrap'.

Het Gemeenlandshuis is een van de oudste monumenten in Maassluis. Het

kwam in de plaats van het dijkmagazijn, dat – in 1626 – 'ter neder gevallen ende vergaen' was. Uit het boekje dat verscheen ter gelegenheid van de gereedgemaakte restauratie van het Gemeenlandshuis in Maassluis – geschreven door de chartermeester C. Postma en de voorlichter Th. W. Westerwoudt – is ons niet gebleken dat er aan de bouw een bouwmeester of architect te pas is gekomen. Het in Hollandse Renaissance-stijl opgetrokken pand is het werk van vakbekwame handwerkslieden. Cornelis Ghijsbertszoon uit Delft nam het metselwerk aan. Egbert Lenaertszoon maakte de vergulde wimpel op de door een kevie of kooi van ijzer vlechtwerk afgedekte toren. Het hardsteenwerk, ter versiering

van het in baksteen gemetselde huis, bewerkte Delflands landmeter Jacob Matthijs de Been van Wena.

Voor het interieur timmerde Jan de Jonge o.m. van wagenschot (dunne eiken planken) twee spiltrappen. De gebrandschilderde ramen waren het werk van Wouter Lenaertszoon, meester-glasseschrijver te Maasland. Dezelfde schilderde en vergulde het wapen van Delfland en de wapens van dijkgraaf en hoogheemraden in de kroonlijst boven de toegangsdeur. Aan de afwerking van het interieur kwamen overigens nog meer kunstzinnige vaklieden te pas. Zo maakte Cornelia van Diest in 1681 een 'stoffatie goutleer den gront groen' op 170 bladen voor de (grote) zaal; een goudleren behang met groene ondergrond dus. Van de inventaris is

1
DE VOORGEVEL VAN HET
GEMEENLANDSHUIS TE MAASSLUIS.
J. KÜHN, 1979
COLL. HOOGHEEMRAADSCHAP DELFLAND

2
DE EIKEN SPILTRAP IN HET
GEMEENLANDSHUIS VAN DELFLAND TE
MAASSLUIS. NAAR EEN TEKENING UIT 1901.
AFB. RIJKSDIENST VOOR DE
MONUMENTENZORG

3
DE ACHTERZIJDE VAN HET
GEMEENLANDSHUIS TE MAASSLUIS.
FOTO: G. JANSSEN; HOOGHEEMRAADSCHAP
DELFLAND

4
DE VERGADERZAAL IN HET
GEMEENLANDSHUIS VAN DELFLAND IN
MAASSLUIS. FOTO NAAR EEN SCHILDERIJ
VAN J. P. C. GROLMAN (1841-1927), DAT ZICH
IN HET GEMEENTEMUSEUM VAN MAASSLUIS
BEVINDT

intussen heel weinig bewaard gebleven. Pronkstuk is nu nog de verguldzilveren hensbeker (1682) gemaakt door de Haagse zilversmid Herman van Gulik. Bij een bezoek van stadhouder Willem V, in gezelschap van enige Duitse vorsten, werd uit deze hensbeker gedronken en zulks gebeurde ook begin juni jl. bij het heringebruiknemen van het Gemeenlandshuis na en grondige restauratie onder leiding van de Leidse architect Boudewijn Veldman.

Onder voorbijgaan van de verdere geschiedenis van het Gemeenlandshuis dient opgemerkt te worden dat de restauratie – waarbij enige aanpassing aan de moderne eisen uiteraard niet vermeden kon worden – met de grootste zorg is geschied, d.w.z. dat getracht is zoveel mogelijk van de historische schoonheid, zowel van het exterieur als van het interieur, te bewaren. Daarvan getuigen de in nieuwe luister verkerende voor- en achtergevel (de laatste is bijna nog interessanter dan de voorgevel), maar ook de grote vergaderzaal en de eerder genoemde spiltrappen. Met de schrijvers van het eerder genoemde boekje zijn we het eens: er is hier sprake van een sieraad van Maassluis.

De heropening van het gerestaureerde Gemeenlandshuis door de burgemeester van Maassluis, de heer J. van Es en dijkgraaf mr. A. P. van den Berge, die een korte rede hield, geschiedde in ludieke historische stijl. Bij die gelegenheid vernamen we dat de belendende panden nrs.

13 t/m 17 aan de Hoogstraat – in feite een dijk! – reeds gerestaureerd zijn en dat de nrs. 3 t/m 9 binnenkort ook een restauratiebeurt krijgen. Dan zal dit oude deel van Maassluis nog schoner oprijzen uit de lager gelegen stad, waarin de Heerestraat, die in werkelijkheid een gracht is, ook een fraai oud-stedelijk brok is met sluisen en een ranke ophaalbrug.

Maassluis is een monumentale stad met aan de andere kant van de dijk de boeiende Nieuwe Waterweg met z'n druk scheepvaartverkeer en z'n moderne industrie-silhouet (scheepswerven en petrochemische industrie). Maassluis: een kleinood met verschillende facetten, waaraan het Hoogheemraadschap Delfland een hernieuwde bijdrage heeft geleverd in het volle besef, dat architectonische monumenten waard zijn om bewaard te blijven en om er gebruik van te maken, d.w.z. in te werken *).

v. d. W.

*) EEN AANTAL HISTORISCHE BIJZONDERHEDEN IN DIT VERHAAL ZIJN ONTLEEND AAN HET AARDIG GEÏLLUSTREERDE BOEKJE VAN DE HEREN POSTMA EN WESTERWOUDT.

